

## **Airol – pirmais Roche komerciālais medikaments**

*Juris Salaks*

*Rīgas Stradiņa universitāte, Medicīnas vēstures institūts, Latvija*

**Ievads.** Šveices ķīmiski farmaceitiskais uzņēmums *F. Hoffmann-La Roche & Co (Roche)* dibināts 1896. gada 1. oktobrī, bet tā pirmsākumi ir līdzīga profila uzņēmums *Hoffmann, Traub & Co*, kurš dibināts 1894. gada 31. martā. Līdztekus tirgū jau eksistējošo medikamentu ražošanai, uzņēmuma ķīmiķis Fricis Līdis (*Fritz Lüdy*) 1895. gadā patentē joda un bismuta preparātu *Airol*.<sup>1</sup> Vienlaikus kompānija vairākās valstīs uzsāk tā popularizēšanu ārstiem, farmaceitiem un slimnīcām.

**Darba mērķis, materiāls un metodes.** Izmantojot Latvijas, Krievijas un Šveices arhīvu dokumentus, kā arī iespēstus avotus, izpētīt pirmā *Roche* komerciālā medikamenta izgudrošanu, patentēšanu, rūpnieciskās ražošanas uzsākšanu, mārketinga, reklāmas un pārdošanas stratēģiju, preparāta izmantošanas klīnisko pieredzi, kā arī komunikāciju starp ražotāju un klientiem. Izpētes rezultāti tika salīdzināti ar nākamo *Roche* izgudroto medikamentu ieviešanas tirgū stratēģiju. Pētnieciskajā darbā tika izmantota vēsturiski aprakstoša metode.

**Rezultāti.** 1896. gada maijā *Hoffmann, Traub & Co* rūpnieciskai ražošanai tika nosūtīts pirmais nozīmīgākais *Airol* pasūtījums. Jau septembrī visas uzņēmuma daļas kopā ar kompanjoniem atpirka Fricis Hofmans (*Fritz Hoffmann*). *Airol* kļuva par jaunā uzņēmuma *F. Hoffmann-La Roche & Co* pirmo inovatīvo un komerciālo oriģinālpreparātu, kas bija paredzēts kā aizstājējs līdz tam plaši lietotajam antiseptiķim jodoformam. Jau no paša sākuma *Roche* stratēģijas pamatā bija plaša medikamentu paraugu izsūtīšana ārstiem pieredzes un klīnisko atzinumu iegūšanai, kā arī vēlāka pozitīvo atzinumu publicēšana autoritatīvos medicīniskos žurnālos un speciālos informatīvos reklāmas izdevumos. Jau no pirmajiem jaunā medikamenta ražošanas un izmantošanas brīžiem par tā piekritējiem kļuva daudzi profesori un praktizējoši ārsti Šveices, Vācijas, Francijas un citu valstu klīnikās, aprakstot tā pielietojumu ķirurģijā, ādas, venērisko, acu, auss, deguna, kakla slimību ārstēšanā, kā arī dzemdniecībā un un ginekoloģijā. Līdzīgu mārketinga stratēģiju *Roche* piekopa 1897. gadā, uzsākot *Airol* komerciālu izplatīšanu arī Krievijas impērijā. Tika izdota 16 lappušu brošūra *Научные данные обь Айроль "Roche"*. Krievu izdevuma teksts pamatā tulkots no 1896. gada *Roche* vācu valodas izdevuma, to papildinot ar jau saņemtām krievu ārstu un medicīnisko iestāžu atsauksmēm un *Airol* lietošanas pieredzi ķirurģijā. Arī Tērbatas Universitātē ārsta diplomu ieguvušais Vidzemes guberņas lauku ārsts Emīls Neimanis (*Emil Neumann*, 1868–?) 1897. gadā *Wiener Medizinische Blätter* žurnālā publicē atziņģu atsauksmi par *Airol* pielietojumu.

**Secinājumi.** Tieši ar šo preparātu *Roche* sāka medikamentu rūpniecisko ražošanu. Tāpat *Roche* lietoja tam laikam jaunu, inovatīvu produkta mārketinga un pārdošanas stratēģiju, kas ļāva to padarīt populāru ļoti īsā laikā, kad iepriekš jaunu produktu ieviešana plašos tirgos un popularitāte prasīja desmitiem gadu. Lai arī *Airol* nebija pats veiksmīgākais *Roche* medikaments, tomēr gan tā ražošanā izmantotā rūpnieciskā metode, gan jo sevišķi jaunā veida mārketinga un pārdošanas stratēģija izrādījās pat ļoti veiksmīga. *Roche* to lietoja arī nākamo medikamentu virzīšanā tirgū. Arī citas firmas sāka izmantot šādu stratēģiju, kas attīstoties tiek izmantota arī mūsdienās. Tāpēc *Airol* gadījums kā viens no pirmajiem ir arhetipisks un tā izpēte palīdz attīstīt citu produktu izpētes metodoloģiju.

<sup>1</sup> Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja krājumā glabājas nelietots numurēts (B303210) *Airol* pulvera oriģināliepakojums ar *Roche* tirdzniecības zīmi Bāzelē (muzeja inv. Nr. 1567-24A).